

Město Telč (foto: Chris Borg)

Poznejte Vysočinu skrze příběhy a osobnosti

Text: Martina Strnadová, Vysočina Tourism foto: archiv Vysočina Tourism, archiv MKS Třebíč, m-ARK, Chris Borg

Podmanivá krása Vysočiny do kraje od nepaměti přitahovala a stále přitahuje vynikající umělce. Navštivte místa, kde čerpali inspiraci, a zhlédněte jedinečná díla, kterými Vysočinu ozdobili.

Do Lipnice za Jaroslavem Haškem

S Lipnicí nad Sázavou se pojí jméno spisovatele Jaroslava Haška. Svě poslední roky prožil právě tady. Provázal na hradě a v hospodě U České koruny, kterou dnes provozují jeho potomci, psal svůj román o vojáku Švejkovi. Pochován je na místním hřbitově. Ve spisovatelově domku se nachází expozice věnovaná jeho zdejšímu pobytu i tvorbě. Navštivte také hrad Lipnice a obdivujte středověkou architekturu mohutného strážce Posázaví. Vystoupejte na ochoz věže Samson, nahlédněte do sklepení i kaple, a třeba odhalíte tajemství Kateřiny v ní zazděné.

Rovněž nedaleké zatopené lipnické lomy mají své kouzlo. Objevíte tu dílo sochaře Radomíra Dvořáka – Ústa pravdy, Bretschneiderovo ucho a Zlatý voči – vytesané do žulové skály nad hladinou vody. Trasu uměleckou galerií pod širým nebem zakončuje třímetrová a osmnáctitunová Hlava XXII, která nese podobu Jaroslava Haška.

Vzpomínka na Foglara a Rychlé šípy v Ledči

V Ledči nad Sázavou vás čeká vzpomínka na skauta a spisovatele Jaroslava Foglara. Na ledečském hradě najdete muzeum, které dokumentuje jeho život i dílo, připomene vám Rychlé šípy i Stínadla. Mimo to

je zde i velká expozice o sklářství na Vysočině, jejímž největším lákadlem je nepochybně replika historické sklářské pece s vybavením a dobovým obchodem. A víte, že pod hradem vede železniční tunel, kudy spěchá Posázavský pacifik? Z Ledče můžete vyplout lodí po řece Sázavě na Stvořidla. V místě je půjčovna kánoí, raftů, kajaků i všeho potřebného vybavení. Zastavte se ve Sluneční zátoce, kde Foglar vedl skautský oddíl a sbíral inspiraci pro svou knihu *Hoši od Bobří řeky*.

Santiniho dílo na Vysočině

Díky opatu žďárského cisterciáckého kláštera Václavu Vejmluvovi dnes na Zelené hoře stojí hvězda, která

je pod ochranou UNESCO. Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého navrhl geniální architekt Jan Blažej Santini-Aichel, kterého Vejmluva získal ke spolupráci. Kostel v uplynulém období prošel rozsáhlou opravou a opravdu stojí za to vidět jej v novém hávu. Fascinovaně budete obdivovat geometrii stavby, hru světla a symboliku čísla pět, která se objevuje v půdorysu, počtech výklenků, oltářů, východů, kaplí i andělů. Ale tím výčet Santiniho díla na Vysočině nekončí. Řadu skvostů najdete přímo ve Žďáru nad Sázavou – přestavby areálu kláštera, Dolní hřbitov, konírny, hospodářský dvůr Lyra. Další pak objevíte ve Zvoli, Obyčtově, Ostrově nad Oslavou a Bobrově. Všechny tyto unikáty spojuje cyklotrasa č. 5061 nazvaná Santiniho stavby. Slavný architekt však postavil také třeba novou část kostela Narození Panny Marie v želivském klášteře nebo proboštství ženského cisterciáckého kláštera v Pohledu.

Stopy sarajevského atentátu ve Velkém Meziříčí

Svůj zajímavý příběh spojený s hrabětem Františkem Harrachem má zámek ve Velkém Meziříčí. Harrach byl pobočníkem následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este. V roce 1914 jej doprovázel na císařské manévry do Sarajeva a při atentátu ho chránil svým tělem. František Ferdinand byl přesto smrtelně raněn a hrabě mu svým kapesníčkem setřel krev ze rtů. Batistový kapesník potřísněný krví je dodnes uchován a vystaven v Sarajevském salonu velkomeziříčského zámku. V Orientálním salonku je zase k vidění sbírka předmětů, kterou R. Lobkowicz a F. Harrach přivezli ze svých cest po světě. V Rytířském sále můžete obdivovat nádhernou

Hrad Lipnice nad Sázavou (foto: archiv Vysočina Tourism)

Ústa pravdy - dílo sochaře Radomíra Dvořáka u Lipnice nad Sázavou (foto: archiv Vysočina Tourism)

Hrad Ledec nad Sázavou (foto: m-ARK)

freskovou výzdobu zobrazující mimo jiné život a smrt sv. Markéty. Harrach je pochován v hrobce Lobkowiczů v Netíně. Dojdete k ní alej lip lemovanou kamennými zastaveními křížové cesty.

Za Kalinou a jeho dětmi do Třebíče

Třebíčský rodák Antonín Kalina s nasazením vlastního života za 2. světové války zachránil skoro tisícovku židovských dětí v kon-

centračním táboře Buchenwald. Kalina se stal českým „sirem Wintonem“. Vy se můžete s jeho příběhem seznámit blíže při návštěvě pamětní síně a expozice Děti Antonína Kaliny u Zadní synagogy v židovské čtvrti v Třebíči. A přitom neopomeňte projít celou židovskou čtvrtí i se hřbitovem, které jsou pod ochranou UNESCO. Toulání starobylými uličkami s více než stovkou zachovalých domů, dvěma synagogami, chudobin-

Dolní hřbitov ve Žďáru nad Sázavou (foto: Chris Borg)

Zámek Velké Meziříčí (foto: archiv Vysočina Tourism)

cem, radnicí, kupeckými krámký či špitálem vám příjemná návštěva místních kaváren s ochutnávkou košer cukroví i vína. V těsném sousedství je bazilika sv. Prokopa, která také patří na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví.

S Mahlerem na prázdniny do Želiva

Skladatel a dirigent Gustav Mahler se narodil v Kališti, v Jihlavě žil a studoval, zatímco o prázdninách pobýval u spolužáka v Želivě, kde si to zamiloval. Projděte Cestu Gustava Mahlera, povedou vás zelené turistické značky. Odstartujete u Wolkerova památníku v Lipnici nad Sázavou, potkáte cenný středověký řečický kostelík sv. Jiří ze 14. století a skončíte v Želivě. Anebo přesně v opačném pořadí, to záleží na vás. V každém případě Želiv prozkoumejte pořádně a navštivte zdejší klášter premonstrátů. V nedávné minulosti byl internačním táborem, sloužil jako psychiatrická léčebna, dnes je národní kulturní památkou a vrátil se do něj duchovní život. Prohlídku navíc můžete zakončit třeba v klášterním pivovaru, který nabízí exkurze a ochutnávky či zážitkové vaření piva.

Humpolec proslavil Hrdlička

Humpolec proslavilo nejen u nás, ale i ve světě jméno antropologa Aleše Hrdličky. Slavného rodáka připomíná muzeum s unikátní antropologickou expozicí, již dominuje postava neandertálce v životní velikosti. Součástí muzea je i Hrdličkova pracovna a indiánská vesnička. Zajímavá je v Humpolci také čtvrť Zichpil z přelomu 18. a 19. století s dochovanými domky chudých lidí. Za návštěvu stojí i humpolecká 8smička, zóna umění, která vznikla v bývalé továrně na sukno.

Moravské Hradčany v Brtnici

V městečku Brtnice na Jihlavsku objevíte „moravské Hradčany“. Panorama vytváří most s barokními sochami přes řeku Brtničku s opevněným hradem a paulánským klášterem v pozadí. Na náměstí pak najdete řadu domů, které mají navzdory četným požárům dochovaná renesanční, někde i gotická jádra. V Brtnici se narodil Josef Hoffmann, jeden z nejvýznamnějších světových architektů a designérů 1. poloviny 20. století. Jeho rodný dům s muzeem je dnes součástí turistické trasy Po stopách moderny, která vede z Jihlavy přes Brno až do Vídně. Z Brtnice si udělejte výlet na romantickou zříceninu Rokštejn, z níž se dochovala čtyřboká věž, zbytky zdí obytných budov i hradební ochoz.

Telč zvelebil Zachariáš z Hradce

Telč si kdysi zvolil za své sídlo Zachariáš z Hradce. Nic lepšího se městu nemohlo stát, neboť český renesanční šlechtic a humanista byl opravdu dobrým hospodářem i obchodníkem. Budoval rybníky (například Velký Pařezitý, v němž se dnes můžete vykoupat), zakládal cechy a všemožně zveleboval město. Telčský hrad s pomocí italských mistrů přestavěl na honosné renesanční sídlo, které dnes spolu s celým historickým jádrem figuruje na prestižním seznamu UNESCO. Na zámku můžete obdivovat bohatě zdobené kazetové stropy ve Zlatém či Modrém sále, ale i dochované gotické klenby v původní části objektu.

i Info

Další zajímavé turistické cíle a výlety Vysočinou najdete na webových stránkách www.vysocina.eu.

Expozice Děti Antonína Kaliny v Třebíči (foto: archiv MKS Třebíč)

Želivský kostel Narození Panny Marie (foto: Chris Borg)

Moravské Hradčany - most přes Brtničku s rozlehlým zámkem v Brtnici (foto: archiv Vysočina Tourism)